
GÂNDURI DESPRE CEI CE NE-AU PĂRĂȘIT

Dragomir-Nicolae Popovici. Rămas bun de la Popina Bordușani!

Adrian BĂLĂȘESCU*

Constantin HAITĂ**

Valentin RADU**

În martie 2019, Dragomir-Nicolae Popovici pleca prea devreme dintre noi, chiar de la Popina Bordușani, șantierul arheologic unde și-a petrecut peste 30 de ani, cercetând vestigiile adunate de-a lungul a mii de ani în pământul popinei. Acest text reprezintă o evocare a unor amintiri legate de timpul petrecut de noi, *interii*, alături de domnia sa pe popină, în campaniile de cercetări arheologice, începând din anul 1993.



Dragomir-Nicolae Popovici traversând Borcea către Popina Bordușani.

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, Sectorul de Bioarheologie, str. Henri Coandă, nr. 11, sector 1, București; a.balasescu@gmail.com.

** Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare „Alexandra Bolomey”, Calea Victoriei, nr. 12, sector 3, București; costel_haita@yahoo.com, valipeste@yahoo.com.

Deși relația dintre profesor și elevul său este de cele mai multe ori unidirecțională, între Dragomir-Nicolae Popovici și noi, *interii*, a fost un schimb reciproc de cunoștințe, fiecare având câte ceva de învățat din această relație. Când încă unii dintre noi eram studenți, profesorul Dragomir-Nicolae Popovici ne-a explicat că prima sarcină pe un șantier arheologic este de a săpa alături de arheologi. Iar noi am coborât, vrând-nevrând, în secțiunile cercetate atât în situl de la Hârșova cât și în cel de la Bordușani. Deși inițial am considerat că săpatul nu era meseria noastră am reușit să înțelegem curând metodele de săpătură noi introduse la acea vreme dar și să *citim* evoluția depunerilor arheologice și câte ceva din organizarea spațiului în *tell-uri*. Astfel de informații s-au dovedit a fi esențiale în cercetarea materialelor arheologice prelevate și interpretarea rezultatelor.

În celălalt sens, amintim colecția de referință. Identificarea resturilor faunistice implică obligatoriu existența unei colecții de referință actuale. Arheologul Dragomir-Nicolae Popovici a fost inițial reticent, dar după ce mii de resturi de pește au fost prelevate prin cernerea sedimentului (mod de prelevare nu foarte folosit pe un șantier arheologic chiar și azi), cercetătorul Dragomir-Nicolae Popovici a fost de acord cu realizarea unei colecții de schelete de pești actuali. De fiecare dată când în meniu era pește, gluma adresată nouă, arheozoologilor, era „Noi păstrăm carnea iar voi luați oasele”. În acest fel, an de an, în decursul a douăzeci de ani am adunat oasele pentru peste 200 indivizi de la somni de peste 60 kg la obleți de doar câteva grame. Mai târziu Dragomir-Nicolae Popovici avea să împrumute ideea și să-și dorească chiar o colecție de referință pentru ceramică sau să folosească metoda de calcul a numărului minim de indivizi dintr-un eșantion în cazul vaselor ceramice.

Viața la Popină semăna într-un fel cu cea a oamenilor ce au locuit în acele locuri încă din preistorie. Izolarea de lumea modernă și facilitățile ei implica o organizare riguroasă a resurselor de hrană și apă. Pe lângă programul administrativ pe care domnul Dragomir-Nicolae Popovici îl impusese și care zilnic trebuia respectat, natura a intervenit nu de puține ori cu perioade de ploii prelungite, furtuni devastatoare contribuind la nerespectarea lui. Însă tocmai această izolare de actual și apropiere de viața arhaică, sunetele și parfumul naturii, liniștea nopților de la Popină cu Calea Lactee trecând deasupra l-au atras mereu pe Dragomir-Nicolae Popovici. Chiar și ultima sa zi a petrecut-o tot la Popina Bordușani, urmând chemarea strămoșilor. La revedere domnule profesor! [VR]

* * *

Una dintre primele aduceri aminte este legată chiar de primele zile pe Popină ale echipei pluridisciplinare. După un scurt curs de specializare în tainele geo-arheologiei, la Hârșova, Costel și Mihai, cei doi geologi ai colectivului, aveau sarcina de a înregistra în detaliu stratigrafia profilului magistral. După două săptămâni de trudă, încercările de descifrare a depunerilor eneolitice, transcrise pe fișele de US-uri, nu însemnau decât o banală înșiruire de silturi („praf și pulbere”). Vizibil iritat de absurdul situației, dar și descumpănit, pe moment, ani la rândul, după aceea, domnul Popovici povestea isprava celor doi *interi*, care au transformat frumusețea arheologică a marelui profil într-o simplă înșiruire de silturi, dar nu fără să menționeze, de fiecare dată, și tâlcul poveștii: acela că o anumită rigoare științifică pare a fi, uneori, monotona, dar este întotdeauna necesară.

Un alt episod, pe care ni-l amintim cu plăcere, este acela al organizării unei vizite inedite pe Popină, cea a unor onorați responsabili ai patrimoniului cultural european. Au fost câteva zile de foc, în care au fost realizate zeci și sute de lucruri obișnuite sau foarte complicate, care au făcut posibilă organizarea uneia dintre cele mai complexe manifestări culturale din

această parte a Valahiei. Pe lângă dificultatea trecerii «în baltă» a numeroșilor participanți, simpla menționare a principalelor activități este sugestivă și exprimă complexitatea acestei întâlniri. Pe Popină era organizată expoziția de sit care însoțea în fiecare an „Zilele Porților Deschise”. Fiecare domeniu de cercetare îmbina prezentarea teoretică, organizată pe panouri, cu piese reprezentative, însoțite de explicațiile necesare, de data aceasta bilingve. Săpătura era pregătită pentru a oferi o imagine sugestivă chiar și celor mai puțin familiarizați cu aspectul unui sit arheologic preistoric. Turul microzonei, cu cele trei lacuri, insulele cu bătrânele sălcii, păsările și urmele proaspete de mistreți, căruțele de lemn scârțâind printre șleaurile formate la ultima ploaie, casa de bârne abandonată și multe altele, au avut darul de a înfățișa pitorescul dar și potențialul cultural și științific al acestei zone umede excepționale, mai ales într-un areal care încă evoluează natural, sub influența nemijlocită a marelui fluviu. După un scurt răgaz în zona cantonului silvic, a urmat o mică sesiune științifică *ad hoc*, ce a inclus prezentarea rezultatelor cercetării arheologice din aceasta dublă perspectivă: a informațiilor directe, din sit, dar și a celor rezultate din corelarea cu datele despre mediul natural înconjurător, cu resursele, dar și cu limitările acestuia.

Amintiri dragi ne sunt și campaniile de cercetări din perioada proiectului privind Balta Ialomiței. Una din marile provocări a fost aceea de a înțelege atât geomorfologia acestei microzone, cât și distribuția locuirilor umane din zonă. Nenumăratele preumblări în imediata vecinătate a popinei, dar și hăt, departe, până în fața malului dobrogean, relevau noi și noi surprize, ca și mirarea de a nu le fi cunoscut până atunci. Un alt obiectiv, pe cât de curajos, pe atât de complex, a fost realizarea unei secțiuni stratigrafice până în baza tell-ului, în scopul înțelegerii evoluției complete a acestui monument preistoric.

Nu putem uita nici serile de poveste, cu puzderia de stele pe cerul Popinei, uneori cu focul de tabără, la final de campanie, la care se spuneau neconținut povești din arheologia noastră, a lor, a tuturor. Și liniștea nepământească, ce îngăduia totuși să ne exprimăm bucuria de a fi, și noi, o mică parte a acestui loc.

Un ultim rămas bun de la Popină, domnule profesor! Vom reveni acolo, vom merge mai departe negreșit! [CH]

* * *

Este greu și extrem de dureros să vorbesc despre domnul Popovici. Profesor, cercetător, dar mai ales arheolog, domnul Popovici și-a dedicat cariera și viața arheologiei. L-am cunoscut student fiind, în 1993, atunci când m-am alăturat grupului de tineri entuziaști de la Hârșova și Bordușani, devenind în scurt timp cu toții *echipa lui Mirel*: Florin, Cătălin, Valentina, Prințu, Mihai, Pește și Dragoș, și mai târziu alte generații de studenți, care s-au alăturat echipei.

Domnul profesor și-a pus amprenta pe carierele noastre profesionale. Mulți tineri au crescut și s-au dezvoltat profesional pe șantierul de la Popina Bordușani. Vizionar și profesionist dedicat arheologiei, având încredere în viitorul nostru profesional, a pus bazele cercetării pluridisciplinare în Muzeul Național de Istorie a României, înființând Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare „Alexandra Bolomey”. Alături de Costel (Prințu), Valentin (Pește), Mihai și Dragoș am devenit cunoscuți ca *băieții lui Mirel*.

Domnul profesor ne-a fost dascăl, șef și uneori tată.

Domnul profesor ne-a iubit așa cum l-am iubit și noi pe dânsul.

Domnul profesor a plecat brusc și prea devreme dintre noi. Fără să ne anunțe... fără să își ia rămas bun... Mai avea foarte multe de făcut aici. Aveam foarte multe de făcut împreună, așa cum ne planificasem.

Ne vom aminti mereu de dumneavoastră, domnule profesor. Ne veți lipsi. Știți asta. Vom rămâne mereu băieții dumneavoastră. *Băieții lui Mirel.* [AB]